საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახელმწიფო სიმბოლოები

THE STATE SYMBOLS OF THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA

თბილისი / Tbilisi
2025

1918-1921

სსიპ სახელმწიფო სიმბოლიკისა
და ჰერალდიკის დეპარტამენტი

LEPL DEPARTMENT OF STATE SYMBOLS
AND HERALDRY OF GEORGIA

პროექტის ხელმძღვანელი:
მამუკა გონგაძე

გამოცემაზე მუშაობდნენ:
თამთა მელელაშვილი
ნინო სიხარულიძე
ნათია ცირეკიძე
თამარ ხვედელიძე
ანი ლაზარაშვილი

ტექნიკური მენეჯერი:
ვიქტორია სარჯველაძე

© საავტორო უფლებები დაცულია

სსიპ საქართველოს სახელმწიფო სიმბოლიკისა და ჰერალდიკის დეპარტამენტი

Head of the Project:
Mamuka Gongadze

Worked on the publication:
Tamta Melelashvili
Nino Sikharulidze
Natia Tsirekidze
Tamar Khvedelidze
Ani Lazarashvili

Technical Manager:
Victoria Sarjveladze

© All rights reserved

LEPL Department of State Symbols and Heraldry of Georgia

ISBN: 978-9941-8-8365-1

საქართველოს სახელმწიფო სიმბოლიკისა და ჰე-რალდიკის დეპარტამენტი კრებულში - „საქართვე-ლოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახელმწიფო სიმბოლოები, 1918-1921“ წარმოგიდგენთ ეროვ-ნულ სიმბოლოებს - გერბს, დროშასა და ჰიმნს, მათთან დაკავშირებულ კანონებს, სხვა ნორმა-ტიულ აქტებს, ფოტოსურათებსა და საარქივო დო-კუმენტებს, რაც ეროვნული სიმბოლიკის შექმნის, ჩამოყალიბების, მიღებისა და სამართლებრივი რეგულირების პროცესს ასახავს.

1921 წლის 25 თებერვალს რუსეთის წითელი არ-მიის სამხედრო ინტერვენციის შედეგად საქართვე-ლოს დემოკრატიული რესპუბლიკა დაეცა, განდევ-ნილ იქნა სოციალ-დემოკრატიული ხელისუფლება, სპეციალური დეკრეტის საფუძველზე გაუქმდა სა-ხელმწიფო გერბი, დროშა და ჰიმნი, რომელიც საბჭოთა სიმბოლიკით ჩანაცვლდა.

1990 წლის 28 ოქტომბერს პირველი თავისუ-
ფალი და მრავალპარტიული არჩევნების შედე-
გად შეცვლილმა საქართველოს ხელისუფლებამ
სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა აღადგინა,
ხოლო 1918-1921 წლების გერბი, დროშა და ჰიმ-
ნი სახელმწიფო სიმბოლოებად გამოცხადდა.

შესავალი INTRODUCTION

The Department of State Symbols and Heraldry of Georgia in the collection – “The State Symbols of the Democratic Republic of Georgia, 1918– 1921” presents national symbols – the coat of arms, flag, and national anthem, related laws, other normative acts, photographs, and archival documents, which reflect the process of creation, formation, adoption, and legal regulation of national symbols.

On February 25, 1921, as a result of the military intervention of the Russian Red Army, the Democratic Republic of Georgia fell, the Social Democratic government was ousted, and the state coat of arms, flag, and anthem were abolished by a special decree, which was replaced by Soviet symbols.

On October 28, 1990, the government of Georgia, which changed as a result of the first free and multi-party elections, restored state independence, and the coat of arms, flag, and anthem of 1918-1921 were declared as state symbols.

5

საქართველოს
დამოუკიდებლობის
აქტი, მიღებული
ეროვნული საბჭოს მიერ
1918 წლის 26 მაისს.

Act of Independence of
Georgia, declared by
the National Council on
May 26, 1918.

8

საქართველოს
დამოუკიდებლობის
აქტი, მიღებული
დამფუძნებელი კრების
მიერ 1919 წლის 12
მარტს.

Act of Independence
of Georgia, declared
by the Constituent
Assembly on March
12, 1919.

9

1 0

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის გერბის
აღწერილობა, მიღებული
1918 წლის 27 დეკემბერს,
ხელმოწერილია პარლამენტის
თავმჯდომარის, ნიკოლოზ
ჩხეიძისა და მთავრობის
თავმჯდომარის, ნოე ჟორდანიას
მიერ.

The description of the Coat
of Arms of the Democratic
Republic of Georgia, adopted
on December 27, 1918,
signed by the Chairman of the
Parliament Nikoloz Chkheidze
and the Chairman of the
Government Noe Zhordania.

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის გერბი, მიღებული
1918 წლის 27 დეკემბერს,
ხელმოწერილია პარლამენტის
თავმჯდომარის, ნიკოლოზ ჩხეიძისა
და მთავრობის თავმჯდომარის, ნოე
ჟორდანიას მიერ.

The Coat of Arms of the
Democratic Republic of Georgia,
adopted on December 27, 1918,
signed by the Chairman of the
Parliament Nikoloz Chkheidze and
the Chairman of the Government
Noe Zhordania.

11

1 2

კანონი საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის გერბის
შესახებ, 1918 წლის
20 სექტემბერი,
ხელმოწერილია
საქართველოს ეროვნული
საბჭოს თავმჯდომარის,
ნიკოლოზ ჩხეიძისა და
მთავრობის თავმჯდომარის,
ნოე ჟორდანიას მიერ.

The Law on the Coat of
Arms of the Democratic
Republic of Georgia,
September 20, 1918,
signed by the Chairman
of the National Council of
Georgia Nikoloz Chkheidze
and the Chairman of
the Government Noe
Zhordania.

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის გერბის ესკიზის ფოტოპირი, დამტკიცებულია პარლამენტის მიერ და
გაგზავნილია მთავრობასთან, 18 იანვარი, 1919 წელი.

The Sketch photocopy of the coat of arms of the Democratic Republic of Georgia
adopted and sent by the Parliament to
the Government on January 18, 1919.

13

იოსებ შარლემანი (1880-1957)
მხატვარი, საქართველოს
დემოკრატიული რესპუბლიკის
გერბის ავტორი. საქართველოს
სამხატვრო აკადემიის ერთ-ერთი
დამფუძნებელი.

Iosif Charlemagne (1880-1957)
Painter, the author of the State
Coat of Arms of The Democratic
Republic of Georgia. One of the
founders of The Tbilisi State
Academy of Arts.

1918 წელს საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის სახელმწიფო
სიმბოლოების ავტორმა,
იოსებ შარლემანმა
შეადგინა გერბის,
დროშისა და მთავრობის
დროშის ბლაზონები. ასევე
გასცემდა რეკომენდაციებს
სახელმწიფო სიმბლოების
გამოყენების წესის შესახებ.

In 1918, the author
of the state symbols
of the Democratic
Republic of Georgia, Iosif
Charlemagne, compiled
the blazons of the
coat of arms, flag, and
government standard. Also
issued recommendations
on the rules for the use of
state symbols.

14

ივანე ჯავახიშვილი (1876-
1940) ისტორიკოსი, დიდი
ქართველი საზოგადო
მოღვაწე, საქართველოს
დემოკრატიული რესპუბლიკის
გერბისა და დროშის
იდეის ავტორი. თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ერთ-ერთი დამფუძნებელი.

Ivane Javakhishvili (1876-
1940) historian, who largely
influenced the main concepts
of the coat of arms and the
state flag of the Democratic
Republic of Georgia. One of
the founders of Tbilisi State
University.

ეროვნული ფულის გამოშვების საჭიროებიდან გამომდინარე, დღის წესრიგში სახელმწიფო გერბის შექმნა დადგა. პირველი მოსაზრებები გერბთან დაკავშირებით დაცულია ფინანსთა და ვაჭრობის მინისტრის მიერ მოწვეულ მცოდნე პირთა კერძო თათბირის ოქმში, 24 ივლისი, 1918.

Due to the need to issue national currency, the creation of a state coat of arms was put on the agenda. The first discussions on the coat of arms are preserved in the protocol of the private meeting of experts called by the Minister of Finance and Trade, July 24, 1918.

1 5

კონსტანტინე მაყაშვილი თეთრი გი-ორ--გი, რო-გორც ქარ -თ-ველ-თა გუ-ლი-დან წარ მო--შო-ბილი სა-ხი--ერე--ბა უკ-ვე ჰკარ გავ--და - თა-ვის ინდი-ვი-დუ-ა--ლურ თვი სე--ბას, და თვით ხალ ხი, ამი --ტომ - სა-მარ-თ-ლია-ნის ხმით ეძა- -ხის მას ქარ -თ-ვე-ლების წარ- მო--მად-გე-ნელს, ქართ--ვე-ლი – Георгiй სამარ--თ-ლი-ა-ნად ეძა ხი--ან უცხო - ე-ლე-ბი საქარ-თ--ველოს – -Georgie და ალ-ბათ ძალი--ან გა-იკ-ვირვე--ბენ, თუ თქვენ სა -ქართ--ვე-ლოს გერ -ბ-ზე არ და -ი-სა-ხა ეს - სპე-ტა-კი რა-ინ-დი, რომე--ლიც გა-ჭირვე-ბის დროს, ჭირ -ში და -- ლხინ-ში მუდამ თა--ვის ერთან არის,... ჩვე -ნი საქ--მე არის ახ - ლა აღ-ვადგი--ნოთ წი-ნან-დე-ლი, პირ ვე--ლი სა-ხე მი-სი,... და ვი-- სა-ხოთ ისე, რო -გორც იგი იყო უხ სო--ვარის დრო- -ი-დან დღეს დღე-ო-ბამ-დე ქართ--ვე-ლი ხალ-ხის სა-სო-ე-ბებით. ჩვენ იმით არ -- ვუ-ღა-ლა-ტებთ არც ის -ტო-რიას, არც ჩვენ ერს. ამ ერთ სა --უ-კუ-ნე-ში საქარ-თ--ვე-ლომ დაჰ -კარ-გა თავი-სი გა--მო-სა-ხუ-ლე-ბა. დღეს ჩვენ სა -ქართ--ვე-ლო აღ-ვადგი-ნეთ, მა- -შასა--და-მე უნ-და აღვად-- გი-ნოთ ჩვე -ნი თეთრი რა-ინ-დი, რომ ვამ- -ც-ნოთ ქვე -ყანას, რომ -- სა-ქართ--ვე-ლო დღეს კი არ და -ი-ბადა, არა -მედ დი--დი ხა-ნია - ცოცხ-ლობს. კო -მისი--ის აზ-რით, უნ და იყოს გა- მო--სა-ხუ-ლი... აგ - რეთვე შვი-დი მნა--თო-ბი... 7 მნა -თო-ბი და მთვა რე 7 მთა --ვარ - თე-მების და სამ- -მარ-თ-ველო--ე-ბის, გა ერ--თია--ნე-ბუ-ლი სა-ქართ--ვე-ლოს სა-ხელ-მ-წიფო სიმ--ბო-ლო, თავის-თა--ვად ლა-მა-ზი-ა. ამას ექ-ნე-ბა ერთ--გ-ვა-რი პოლი--ტი-კუ-რი მნიშ -ვ-ნე-ლო-ბა, რად გა--ნაც - მთვა-რე ნიშნავს შე --ერ-თე-ბულ საქ -რის-ტი-ა-ნო და სა -მაჰ-მა-დია-- ნო სა-ქართ--ვე-ლოს. სიმ -ბო-ლოა იგი შე ერ--თე-ბისა.--

ვტო-ვებ ამ კა თედ-რას იმა --ზე შიშით, მაგ -რამ რა თქმა უნ --და მცი-რე ოდენი-ს იმე-დით, რომ სა -ქართ--ველოს პირ- -ვე-ლი პარ-ლა-მენ-ტი დე-მოკ-რა-ტი-ის მი-ერ შექმ--ნი-ლი, მხარს და -უ-ჭერს ხალ - ხის მფარ -ველს მის მშვე ნი--ერ სპეტაკ რა--ინდს, თეთ -რი გიორ-- გის და მის სა -ხელს დაგ -ვისა--ხავს სა -ქართ-ვე--ლოს გერ -ბ-ზე.-

გრიგოლ ვე -შა-პე-ლი შეიძ-ლე-ბა ზო--გი-ერთს გო -ნი-ა, რომ გი -ორ-გის ღერ -ბი სამე--ფო გერ-ბი იყოს. ეს გა უ--გებრო--ბაა. უნ--და მო-გახ-სე-ნოთ, რომ სა -ქართ--ვე-ლოს მე-ფე-თა გერბი, ბაგ -რა-- ტი-ონ-თა გერბი არის სულ სხვა, ასე რომ ჩვე --ნი რეს-პუბ-ლი-კა-ნუ-რი სვინ დი-სი უნ--და დამ-შ-ვიდე--ბუ-ლი იყოს, რო -ცა გი-ორ-გის ვა-კა-ნო-ნებთ რეს -პუბ-ლი-კის გერ -ბად... ამი რა--ნი რომ გავ-ხა-დოთ ჩვენ სა -ხელ-მ-წიფო გერ--ბად, ჩვენ გვე ში-ნი-ან აქ --
არ იყოს ჩარ -თუ-ლი პო-ლი-ტი-კა, რო-მე-ლიც სა-ქართ--ვე-ლოს - და-მო-უ-კი-დებლო--ბის გამოცხა--დე-ბას სამ -წუ-ხა-რო მოვ-ლე-ნად - სთვლი-და და ასეთ ეპის ტო--ლეს სწერ -და რუ-სეთის სო -ცი-ალ--- დე-მოკ-რა-ტი-ულ ცენ-ტ-რა-ლურ კო-მი-ტეტს.-

1 6

GRIGOL VESHAPELI Some people may think that the coat of arms of George is a royal coat of arms. This is a misun-derstanding. I must remind you that the coat of arms of the kings of Georgia, the coat of arms of the Bagrations, is completely different, so our republican conscience should be reassured when we legalize George as the coat of arms of the republic... If we make Amirani our state coat of arms, we are afraid that politics will be involved here, which considered the declaration of independence of Geor-gia a sad event and wrote such an epistle to the Social Democratic Central Committee of Russia.

ამონარიდი ეროვნული საბჭოს 39-ე სხდომის სტენოგრაფიული ანგარიშიდან, სადაც
განიხილება საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გერბის საკითხი, 17
სექტემბერი 1918 წელი;

Excerpt from the stenographic report of the 39th session of the National Council, where the issue of the coat of arms of the Dem-ocratic Republic of Georgia is discussed,
September 17, 1918.

KONSTANTINE MAKASHVILI White George, as the charac-ter born from the hearts of Georgians, was already losing its individuality, and the people themselves, therefore, with a just voice, call him the represen-tative of Georgians, Georgian - Георгiй. Foreign-
ers rightly call Georgia “Georgie”, and they would probably be very surprised if you did not depict this white knight on the coat of arms of Georgia, who is always with his people in times of need, in trouble, and in joy... Our task is now to restore its former, first face... to depict it as it was from time imme-morial to the present day with the hopes of the Georgian people. We will not betray either history or our nation by doing so. In this one century, Georgia has lost its image. Today, we have restored Georgia; therefore, we must restore our white knight to let the country know that Georgia was not born today but has been alive for a long time. In the opinion of the commission, it should be depicted... Also seven luminaries... 7 luminaries and the moon, the state symbol of 7 main communities and divisions, united Georgia, which is beautiful in itself. The painting will have a certain political meaning, because the moon means united Christian and Muslim Georgia. It is a symbol of unification. I leave this lectern with fear, but of course with a little hope that the first Geor-gian parliament, created by democracy, will support the protector of the people, its beautiful white knight, White George, and will depict his name on the coat of arms of Georgia.

17

ირაკლი -წე-რე-თე-ლი ჩვენ არ ვამ -ბობთ, რომ ჩვე ნი პარ--ტი-უ-ლი - დროშა, ჩვე ნი პარ--ტი-ული ღერ--ბი დღეს სა -ხელ-მ-წიფოს -- მი-ე-ცეს, რო დე--საც დრო -შაზე იყო ლა --პა-რა-კი ჩვენ სა -ერ-თოდ ხაზ -გას-მით აღვ--ნიშ-ნეთ, რომ ერ -თია, ჩვე ნი პარ--ტი-უ-ლი დროშა და მე- ო--რე ჩვენი სა--ხელ-მ-წიფო დრო--შა.-

ჩვე-ნი სა-ქართ-ვე--ლო, პა-ტა-რა დამო--უ-კი-დე-ბელი რეს-პუბ-- ლი-კა, გულ -დაფლე--თილი რო--გორც ამი -რა-ნი, მი-ის-წ-რა-ფის - სრულ თა -ვისუფ--ლე-ბისა-კენ და თუ ჯერ ეს თა- ვი-სუფ--ლე-ბა - ვერ მო-უ-პოვე-ბი-ა, – იმი -ტომ, რომ ძლი --ერნი არი-ან მტრე -- ბი, რომელ--ნიც მას და -სე-ვიან და ამ მტრებს იგე --რიებს -- და ორი ხე -ლი თა-ვისუ--ფა-ლი არა აქვს, ისი ნი და--ი-ნა-ხა-ვენ - თა-ვის ნამ დ--ვილ მდგო -მა-რე-ობას, ნამ- -დ-ვილ მის -წ-რა-ფე-ბას, - ყველა სხვა სუ --რა-თი, და გან სა--კუთ-რე-ბით, ისე თი ძლე--ვა-მო-სი-ლი გმირის სუ--რა-თი. რომელ--მაც თა-ვისი სიძ--ლი-ერით -- სძლია ყო -ველი დაბ-რ-კო--ლე-ბა, – ეს სუ -რა-თი არ იქ ნე--ბა - დღე-ვანდე--ლი მდგო -მა-რე-ო-ბის ისე თი სწო--რი გამომ--ხატ-ვე-ლი, რო-გორც ის მი -ჯაჭ-ვუ-ლი ამი-რა-ნი, რო-მელ-საც ერ-თი ხე-ლი აუშ-ვია და მხნედ მტერს ებ -რ-ძ-ვის... ჩვე ნი სო--ცი-ალ--დე-მოკ-რა-ტი-უ-ლი ფრაქ -ცი-ის უმ-რავლე--სო-ბა ვემხ-რო--ბით - ამი-რანის გა--მო-სა-ხუ-ლე-ბას.-

აკა-კი ფა -ღა-ვა აქ არის იდეა ბრძო ლის სი--კე-თისი, სი--ნათ-ლი-სა ‒- ბო-როტე--ბას-თან. და ეს იდე ა, ეს აზ --რი მუ-დამ რჩე - ბა, ვიდ რე არ-სე--ბობს კა ცობ-რი-ო--ბა. შემ დეგ--ში როდე--საც - თა-ვისუფ--ლე-ბა დამ-კვიდ-რ--დე-ბა, ეს აზ -რი და ეს ემ -ბ-ლე-მა -
მა-ინც დარ -ჩე-ბა, ვინა--ი-დან ჩვე -ნი ცხოვ -რე-ბა არის ბრძო ლა- მერ-მი-სი-სათვის. ყო- ველ--თ-ვის რა გვარ მდგო მა--რე-ო-ბაში არ- უნ-და ჩა-ვარდეთ ჩვენ და კა --ცობ-რიო--ბა, ეს მა -რა-დიუ-ლი- აზ-
რი უეჭ-ვე-ლად დარ -ჩე-ბა.-

18

ამონარიდი ეროვნული საბჭოს 39-ე სხდომის სტენოგრაფიული ანგარიშიდან, სადაც განიხილება საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის
გერბის საკითხი, 17 სექტემბერი 1918 წელი;

Excerpt from the stenographic report of the 39th
session of the National Council, where the issue
of the coat of arms of the Democratic Republic of
Georgia is discussed, September 17, 1918.

IRAKLI TSERETELI We are not saying that our party flag, our party coat of arms should be given to the state today. When we were talking about the flag, we generally emphasized that there are two things: our party flag and our state flag. Our Georgia, a small independent republic, heartbroken like Amirani, is striving for complete freedom, and if it has not yet achieved this freedom because the enemies who attack it are strong and it is repelling these enemies and it does not have both hands free, it will see its true state, its true aspiration. All other images, and especially the image of such a powerful hero. Who has overcome every obstacle with his strength - this image will not be as accurate a reflection of the current state as that chained Amirani, who has released one hand and is courageously fighting the enemy... The majority of our Social-Democratic faction supports the image of Amirani.

AKAKI PHAGAVA Here is the idea of the struggle of good, of light, with evil. And this idea, this thought, will always remain as long as humanity exists. Later, when freedom is established, this thought and this emblem will still remain, be

-

cause our life is a struggle for the good. No mat

-

ter what situation we and humanity find ourselves in, this eternal thought will undoubtedly remain.

1 9

2 0

სახელმწიფო გერბის შესაქმნელად კონკურსის პირობები გამოცხადდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის მიერ. ჟიური შედგებოდა პარლამენტის ხელოვნების კომისიის წევრების, ლიტერატორების, ისტორიკოსებისა და ხელოვანებისაგან.

The terms of the competition for the creation of the state coat of arms, announced by the Government of the Democratic Republic of Georgia. The jury consisted of members of the Parliament’s Art Commission, writers, historians, and artists.

კონსტანტინე მაყაშვილი
(1876-1927) ქართველი
პოეტი, საზოგადო
მოღვაწე. საქართველოს
დემოკრატიული რესპუბლიკის
პარლამენტის ხელოვნების
კომისიის თავმჯდომარე.

Konstantine Makashvili
(1876-1927), Georgian
poet, the Chairman of the
Art Commission of the
Parliament of the Democratic
Republic of Georgia.

ალექსანდრე ახმეტელი (1886-1937)
თეატრის რეჟისორი, თანამედროვე
ქართული თეატრის ერთ-ერთი
ფუძემდებელი. საქართველოს
დემოკრატიული რესპუბლიკის
პარლამენტის ხელოვნების კომისიის
მდივანი.

Aleksandre Akhmeteli (1886-1937),
theater director, one of the founders
of contemporary Georgian theater, the
Secretary of the Art commission of the
Parliament of the Democratic Republic of Georgia.

2 1

სახელმწიფო ქაღალდების
დამამზადებელი ექსპედიციის
კომისრის მიმართვა ფინანსთა
მინისტრს კონკურსის პირობების
დაბეჭდვის შესახებ.

Appeal of the Commissioner of the
State Papermaking Expedition to
the Minister of Finance regarding
the printing of the terms of the
competition.

„ერთ ადგილობრივ ჟურნალში ცნობა იყო, რომ საზავო კონფერენციაზე საფრანგეთში მიმავალმა ჩვენმა დელეგაციამ თან წაიღო მიღებულ ღერბის ნახატი, რომ საფრანგეთის, ჟურნალ-გაზეთებში მოათავსონ. ევროპას ვაცნობთ საქართველოს ღერბს რუსული სტილით ნახატს, ვითომც ქართული მხატვრული სტილი არ არსებობდეს...”.

დავით კაკაბაძე. საქართველოს ღერბი (კონკურსის და შესრულების შესახებ), ჟურნალი „შვიდი მნათობი“, 1919 წ.

“There was a report in a local magazine that our delegation, going to France for the peace conference, took with them a drawing of the adopted coat of arms to be placed in French magazines and newspapers. Thus, we are introducing the Georgian coat of arms to Europe, drawn in the Russian style, as if the Georgian ar-tistic style did not exist...”.

Davit Kakabadze. The Coat of Arms of Georgia (On the Competition and Its Implementation), journal “Shvidi Mnatobi”, 1919.

საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის
სახელმწიფო გერბის
შესაქმნელად
გამოცხადებული
კონკურსის მასალები.
The official materials
of the competition for
creating the state coat of
arms of the Democratic
Republic of Georgia.

2 2

ქართული ქაღალდის
ფულის ესკიზი.

Sketch of Georgian
paper money.

სახელმწიფო ქაღალდის დამზადების ექსპედიციის კომისარის მოხსენება.

Report of the Commissioner of the State Paper Manufacturing Expedition.

ფინანსთა სამინისტროს მიერ
ქართული ფულის შესაქმნელად
გამოსაცხადებელი კონკურსის
პირობების პროექტი.

The terms of competition draft
announced by the Ministry of
Finance in order to create the
Georgian National currency.

2 3

საქართველოს რესპუბლიკის გერბის კანონისა და საქართველოს რესპუბლიკის დროშის კანონის მიღების ოფიციალური მასალები.

The official materials of the Law on the Coat of Arms of the Republic of Georgia and the Law on the Flag of the Republic of Georgia.

2 4

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახელმწიფო გერბის კანონისა და აღწერილობის მიღების ოფიციალური მასალები: 1. სარედაქციო კომისიიის მიმართვა საქართველოს პარლამენტის პრეზიდიუმს საქართველოს გერბის აღწერილობის განახლების შესახებ; 2. პარლამენტის მიერ მიღებული საქართველოს რესპუბლიკის გერბი და მისი აღწერილობა, რომელიც სარედაქციო კომისიამ შეცვალა; 3. პარლამენტის ცნობა საქართველოს რესპუბლიკის გერბის კანონის შესწორებული ტექსტის მიღების შესახებ.

The official materials on the adoption of the Law on the Coat of Arms of the Democratic Republic of Georgia and its description: 1. The Editorial Commission’s appeal to the Presidium of the Parliament of Georgia on the renewal of the description of the Coat of Arms of Georgia; 2. The Coat of Arms of the Republic of Georgia and its description adopted by the Parliament, which were amended by the Editorial Commission; 3. A notice
of the Parliament on the adoption of the amended
text of the Law on the Coat of Arms of the Republic
of Georgia.

2 5

კანონი საქართველოს
დემოკრატიული რესპუბლიკის
სახელმწიფო დროშის შესახებ.
ხელმოწერილია საქართველოს
ეროვნული საბჭოს
თავმჯდომარის, ნიკოლოზ
ჩხეიძისა და საქართველოს
მთავრობის თავმჯდომარის, ნოე
ჟორდანიას მიერ 1918 წლის 10
სექტემბერს.

The Law on the State Flag
of the Democratic Republic
of Georgia, signed by the
Chairman of the National
Council of Georgia Nikoloz
Chkheidze and the Chairman
of the Government Noe
Zhordania on September 10,
1918.

2 6

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის სახელმწიფო
დროშის ესკიზი, 1918 წელი.

The Sketch of the State flag
of the Democratic Republic of
Georgia, 1918.

2 7

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახელმწიფო დროშის კანონის მიღების ოფიციალური მასალები.

The official materials on adoption of the description and the law on the State flag of The Democratic Republic of Georgia.

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების დღეს – 26 მაისს სასახლის გუმბათზე ეროვნული დროშა წითელი დროშით შეიცვალა, რომელსაც რუსული წარწერა ჰქონდა. ქართველმა ხალხმა ერთსულოვნად მოითხოვა ეროვნული დროშის აღმართვა, რასაც გრანდიოზული მასობრივი საჯარო გამოსვლა მოჰყვა, რათა ეროვნული
საბჭოს სასახლის სამწვერვალოზე კვლავ
საქართველოს დროშა აღემართათ. იაკობ
ნიკოლაძის მიხედვით, უზენაეს სახელმწიფო
დაწესებულებებს, მათ შორის საქართველოს
პარლამენტს, მხოლოდ ეროვნული დროშა უნდა ამშვენებდეს, სხვა დაწესებულებებზე კი შესაძლოა საერთაშორისო დროშები აღიმართოს.

On the day of Georgia’s declaration of
independence – May 26, the national flag on the dome of the palace was replaced by a red flag with a Russian inscription. The Georgian people unanimously demanded the raising of the
national flag which was followed by a grandiose mass public demonstration to raise the Georgian flag again on the spire of the Palace of the
National Council. According to Iakob Nikoladze, the highest state institutions, including the Parliament of Georgia, should only be decorated with the national flag, while other institutions may be decorated with international flags.

2 8

იაკობ ნიკოლაძე (1876-1951) მოქანდაკე, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროშის ავტორი იოსებ შარლემანთან ერთად.

Iakob Nikoladze (1876-1951) sculptor, the author (in collaboration with Iosif Charlemagne) of the State flag of the Democratic Republic of Georgia.

2 9

დამოუკიდებლობის დღის აღნიშვნა
თბილისში, 1920 წლის 26 მაისი.

Independence Day Celebration in
Tbilisi, May 26, 1920.

კანონი ქართული უნივერსიტეტის
სახელმწიფო უნივერსიტეტად
გამოცხადების შესახებ, 1918 წელი.

Law on Declaring the Georgian
University as a State University,
1918.

31

დამფუძნებელი კრების საკონსტიტუციო კომისიის სხდომის ჩანაწერში განხილულია საქართველოს კონსტიტუცია, დროშა და გერბი. ჩანაწერში ხაზგასმულია, რომ დროშის ფერები და სიმბოლოები გამოხატავს ქვეყნის თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის სულს. დროშისა და გერბის შესახებ ჩანაწერი კონსტიტუციაში უნდა აღნიშნულიყო, ხოლო არსებული ფერების კომბინაცია უცვლელი რჩებოდა.

დამფუძნებელი კრების საკონსტიტუციო კომისიის სხდომის ჟურნალი, 1920 წელი 6 მარტი.

In the record of the meeting of the Constitutional Commission of the Constituent Assembly, Georgia’s constitution, flag, and coat of arms were discussed. The record emphasized that the colors and symbols of the flag express the spirit of freedom and independence of the country. The flag and coat of arms should be mentioned in the Constitution, and the existing color combination should remain unchanged.

Journal of the Meeting of the Constitutional Commission of the Constituent Assembly, March 6, 1920.

3 2

რევოლუცია არის ის ბაზა, რომელზედაც ემყარება მთელი ჩვენი სახელმწიფოს აგებულება. მე მახსოვს, როცა ამ დროშას (მიუთითებს ეროვნულ დროშაზე) იმუშავებდნენ, – ჩვენ მაშინ ვიყავით ფრეილინის ქუჩაზე და მე მომიტანეს პროექტი ამ დროშისა, მაშინ მე თავმჯდომარე ვიყავი ეროვნულ საბჭოსი, და ძალიან მომეწონა იგი.

რატომ მომეწონა?

ცხადია, იმიტომ, რომ ფონი იყო წითელი სისხლის ფერი, ზოლები იყო ნაციონალური. ეს იმას მოასწავებს, რომ ჩვენი სახელმწიფოებრივი დასაბამი, ჩვენი დროშა რევოლუციიდან მომდინარეობს. აი, სწორედ ეს წითელი ფონი, ეს არის რევოლუციური ფონი (პ. საყვარელიძე: „ესერებს ცის ფერი უნდათ!“ ამირეჯიბი: „ენდროს ფერია, ბატონო აკაკი“) მე არ ვიცი, რას უძახიან, მაგრამ სისხლის ფერი კია, იმ სისხლის, რომელსაც აქცევდა თავისუფლებისათვის ბრძოლაში მუშათა კლასი რუსეთში, მაგრამ არა მარტო რუსეთში, არამედ მთელს ევროპაში, მთელს მსოფლიოში სხვადასხვა დროს, არა მარტო მე-19 საუკუნეში, არამედ გრაკხებიდან დაწყებული (გიორგი გვაზავა: это венозная кровь).

აკაკი ჩხენკელი, წარმოთქმული სიტყვა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუციის განხილვაზე, 1920 წ.

The revolution is the foundation on which the entire Georgian state is built. When the national flag was being designed, the draft of the flag was brought to him, and as chairman of the National Council, Akaki Chkhenkeli found it very appealing. He appreciated it because the background was red, the color of blood, and the stripes were national. This symbolized that the origins of Georgia’s statehood and its flag come from the revolution. He further noted that the red background serves as a reminder of the sacrifices made in the fight for freedom. It represents the blood shed by the working class in struggles for liberty, not only in Russia, but throughout Europe and the world, across different eras.

Akaki Chkhenkeli, speech delivered during the discussion of the Constitution of the Democratic Republic of Georgia, 1920.

პ. საყვარელიძე აღნიშნავს, რომ ქართველებმა ისტორიული გერბი
დაამახინჯეს, ამიტომ საჭირო იყო წმინდა გიორგის ტრადიციული გამოსახულების აღდგენა.

P. Sakvarelidze notes that the historical coat of arms was
distorted by the Georgians, and therefore it was necessary to restore the traditional depiction of Saint George.

3 3

საქართველოს
დამოუკიდებლობისადმი
მიძღვნილი სტატიები, გაზეთი
„საქართველოს რესპუბლიკა”.

Articles dedicated to the
independence of Georgia,
Newspaper “Sakartvelos
Respublika”.

3 4

მთავრობის თავმჯდომარის, ნოე ჟორდანიას მანქანაზე აღმართული დროშა.

The flag flown on the car of the Chairman of the Government, Noe Zhordania.

სოც.-დემ. ფრაქციაში პირველი დიდი დავა აგვიტყდა რესპუბლიკის ემბლემის შესახებ. ირ. წერეთელმა წამოაყენა მიჯაჭვული პრომეთეის ნაციონალურ ემბლემათ გამოცხადება; მე ეს არ მომეწონა, შევედავე. მთავარი ჩემი არგუმენტი ის იყო, რომ ტყვე, შებოჭილი პრომეთესი სრულიად არ შეესაბამება ახალშობილ, განთავისუფლებულ ქართველ ერს. მე წამოვაყენე ამ აზრის გამომხატველი თეთრი გიორგი, ცხენზე კოხტად შემჯდარი და ცის სივრცეში თავისუფლათ მარდათ მფრინავი. ბევრი კამათის შემდეგ გავიდა ეს წინადადება. მისი მოწინააღმდეგენი ასაბუთებდნენ თავის აზრს იმით, რომ თეთრი გიორგი იგივე წმინდა გიორგია, ეს კლერიკალიზმია, უკან დაბრუნებაა, საეკლესიო ემბლემის რესპუბლიკის ემბლემათ გამოცხადებაა და სხ. ამათი აზრიც მივიღეთ სახეში და თეთრ გიორგის წმინდა გიორგის ყველა ნიშანი ჩამოვაშორეთ.

გერბი რესპუბლიკის სიმბოლო იყო საქართველოს გასაბჭოებამდე, ხოლო შემდეგ საქართველოს მთავრობის ოფიციალური ინსიგნია ემიგრაციაში.

ნოე ჟორდანია, ჩემი წარსული (მოგონებანი), 1953

Noe Zhordania described the dispute within the Social Democratic faction over the emblem of the Republic of Georgia. After extensive debate, they accepted “Tetri Giorgi” (White Saint George), mounted on a horse and freely soaring through the sky, as an expression of national freedom. The resulting coat of arms served as the symbol of the Republic until the Sovietization of Georgia and later became the official insignia of the Georgian government in exile.

Noe Zhordania, My Past (Memories), 1953.

3 5

საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის ეროვნული
ჰიმნი.

National Anthem of the
Democratic Republic of
Georgia.

3 6

კონსტანტინე ფოცხვერაშვილი (1880-1959) ქართველი კომპოზიტორი, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახელმწიფო ჰიმნის ტექსტისა და მუსიკის ავტორი.

Konstantine Potskhverashvili (1880-1959) Georgian composer, author of the lyrics and music of the national anthem of the Democratic Republic of Georgia.

3 7

დამოუკიდებლობის დღის აღნიშვნა
თბილისში, 1918 წლის 26 მაისი.

Independence Day Celebration in
Tbilisi, May 26, 1918.

3 8

National Anthem of The Democratic Republic of Georgia

გაზეთი „საქართველო“, სტატია საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის გამოცხადების შესახებ, 1918 წლის 26 მაისი.

Newspaper “Sakartvelo”, article about the
independence of the Democratic Republic of
Georgia, May 26, 1918.

3 9

4 0

კანონი საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის მთავრობის
დროშის შესახებ,
მიღებულია 1918
წლის 27 დეკემბერს,
ხელმოწერილია
პარლამენტის
თავმჯდომარის,
ნიკოლოზ ჩხეიძისა
და მთავრობის
თავმჯდომარის, ნოე
ჟორდანიას მიერ.

The Law on the Flag of
the Government of the
Democratic Republic of
Georgia was adopted
on December 27, 1918,
signed by the Chairman
of the Parliament,
Nikoloz Chkheidze,
and the Chairman of
the Government, Noe
Zhordania.

4 1

საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის მთავრობის
დროშა, მიღებულია 1918
წლის 27 დეკემბერს,
ხელმოწერილია მთავრობის
თავმჯდომარის, ნოე
ჟორდანიასა და მთავრობის
თავმჯდომარის მოადგილის,
ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ.

The Flag of the Government
of the Democratic Republic
of Georgia, adopted on
December 27, 1918, signed
by the Chairman of the
Government Noe Zhordania
and the Deputy Chairman
of the Government Ekvtime
Takaishvili.

საქართველოს სახელმწიფო ბანკის გამგეობის წევრები: აკ. ჩხენკელი, გ. ლორთქიფანიძე, რ. არსენიძე, ნ. რამიშვილი, გ. ჟურული, ნ. ელიავა, ა. ლომთათიძე და სხვები. თბილისი, 1920 წლის 24 ივლისი.

Members of the State Bank of Georgia: A. Chkhenkeli,
G. Lortkipanidze, R. Arsenidze, N. Ramishvili, G. Zhuruli, N. Eliava, A. Lomtatidze, and others. Tbilisi, July 24, 1920.

4 2

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის ბონები.

Banknotes of the Democratic
Republic of Georgia.

4 3

4 4

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის დროშის მიღების ოფიციალური მასალები და სხვა ოფიციალური დოკუმენტები.

The official materials on the adoption of the Flag of the Government of the Democratic Republic of Georgia and other official
documents.

4 5

საქართველოს რესპუბლიკის
პასპორტი.

Passport of the Republic of
Georgia.

მოწმობა საქართველოს
საგარეო საქმეთა მინისტრის
მრჩევლის დანიშვნისა და
გამგზავრების შესახებ.

Certificate about the
appointment and departure
of the advisor to the Minister
of Foreign Affairs of Georgia.

4 6

კანონი საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის სამხედრო
დროშის შესახებ,
მიღებული 1918 წლის 27
დეკემბერს, ხელმოწერილია
პარლამენტის
თავმჯდომარის, ნიკოლოზ
ჩხეიძისა და მთავრობის
თავმჯდომარის, ნოე
ჟორდანიას მიერ.

The Law on the Military
Flag of the Democratic
Republic of Georgia,
adopted on December
27, 1918, signed by the
Chairman of the Parliament
Nikoloz Chkheidze
and the Chairman of
the Government Noe
Zhordania.

47

საქართველოს
დემოკრატიული
რესპუბლიკის სამხედრო
დროშა რეკონსტრუირებული
აღწერილობის მიხედვით,
საქართველოს
პარლამენტთან არსებული
ჰერალდიკის სახელმწიფო
საბჭოს მიერ, 2018 წელი.

The reconstruction of
the military Flag of the
Democratic Republic of
Georgia with the preserved
description by the State
Council of Heraldry at the
Parliament of Georgia,
2018.

ადგილი ნაჭრებისა ჯარის დარგის მიხედვით:
ქვეითი ჯარისთვის და საყარაულო ათასეულისათვის – შინდის ფერი;
ცხენოსან ჯარისთვის – ცისფერი;
არტილერიისა, საინჟენერო-სატეხნიკო ჯარებისა და გენერალური შტაბის ოფიცრებისათვის – შავი;
სანაპირო ჯარისათვის – მწვანე;
სამხედრო სკოლისათვის – წითელი. სამხედრო სამინისტროს განყოფილებისათვის – მუქი ყვითელი;
ჯართა ნაწილების ყველა სამმართველოებისათვის – ჯართა დარგის მიხედვით.

ოფიცერთა და ჯარის კაცთა ტანისამოსის ფორმის აღწერა. 1920 წ. 23 აპრილი.

Location of patches according to the branch of the army: For infantry and guard troops – burgundy;
For cavalry – blue;
For artillery, engineering troops, and officers of the General Staff – black;
For coastal troops – green;
For military school – red; for Ministry of Military Affairs departments – dark yellow;
For all divisions of army units – according to the branch of the army.

Description of the uniform of officers and soldiers. April 23, 1920.

4 8

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის სამხედრო დროშის მიღების ოფიციალური მასალები. სხვა ოფიციალური დოკუმენტები.

The official materials on adoption of the Military flag of the Democratic Republic of Georgia. Other official documents.

4 9

საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის სამხედრო უნიფორმა.

The military uniform of the Democratic
Republic of Georgia.

ამონარიდები და ფოტოსურათები
გამოცემებიდან ქართული ჯარის შესახებ.

Excerpts and photographs from publications about Georgian Army.

5 0

5 3

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური
რესპუბლიკის რევოლუციური კომიტეტის
მიერ საქართველოს საბჭოთა
სოციალისტური რესპუბლიკის გერბისა
და დროშის დადგენის შესახებ, 1921
წელი, 20 მაისი.

On the Establishment of the Coat of
Arms and Flag of the Georgian Soviet
Socialist Republic by the Revolutionary
Committee of the Georgian Soviet
Socialist Republic, May 20, 1921.

საქართველოს რესპუბლიკის
კანონი სახელმწიფო გერბის
შესახებ, 1990 წლის 14
ნოემბერი, ხელმოწერილია
საქართველოს რესპუბლიკის
უზენაესი საბჭოს
თავმჯდომარის, ზვიად
გამსახურდიას მიერ.

The Law on the Coat of
Arms of the Democratic
Republic of Georgia,
November 14, 1990, signed
by the Chairman of the
Supreme Council of the
Republic of Georgia, Zviad
Gamsakhurdia.

5 4

საქართველოს
რესპუბლიკის კანონი
სახელმწიფო დროშის
შესახებ, 1990 წლის 14
ნოემბერი, ხელმოწერილია
საქართველოს რესპუბლიკის
უზენაესი საბჭოს
თავმჯდომარის, ზვიად
გამსახურდიას მიერ.

The Law on the Flag of
the Democratic Republic
of Georgia, November
14, 1990, signed by
the Chairman of the
Supreme Council of the
Republic of Georgia, Zviad
Gamsakhurdia.

5 5

გამოცემა მომზადებულია საქართველოს პარლამენტთან არსებული ჰერალდიკის სახელმწიფო საბჭოს მიერ გამოცემული ჟურნალ „ჰეროლდის“ მე-7 ნომრის მიხედვით.

გამოცემაში გამოყენებულია საქართველოს ეროვნულ არქივში და საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკის ციფრულ ბიბლიოთეკა „ივერიელში“ დაცული მასალები.

The publication was prepared based on the 7th issue of the journal “Herald”, published by the State Council of Heraldry at the Parliament of Georgia.

The documents used in the edition are mostly preserved in the National Archives of Georgia and the Digital Library “Iverieli” of the National Library of Georgia.

სსიპ სახელმწიფო სიმბოლიკისა
და ჰერალდიკის დეპარტამენტი

LEPL DEPARTMENT OF STATE SYMBOLS
AND HERALDRY OF GEORGIA

სსიპ სახელმწიფო სიმბოლიკისა
და ჰერალდიკის დეპარტამენტი

LEPL DEPARTMENT OF STATE SYMBOLS
AND HERALDRY OF GEORGIA

5 6